

socialmedicinsk tidskrift

**femtiofjärde årgången dec 1977
häfte 10**

Industrivägen 13, Solna. Tfn 08/83 20 83
Postadress: Fack, 104 01 Stockholm 60
Postgiro 1179-1

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Axel Gisslén, biträdande redaktör
Brita Bahrton, redaktionssekreterare

Redaktionsutskott:

Erik Allander, professor i socialmedicin, Huddinge
Ragnar Berfenstam, professor i socialmedicin,
Uppsala
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Arne Borg, bitr. socialdirektör, Stockholm
Olle Höök, professor i medicinsk rehabilitering,
Göteborg
Bengt Lindegård, professor i socialmedicin,
Göteborg
Gunnar Lindgren, professor i socialmedicin, Lund
John Lovén, sektionschef, Stockholm
Georg Svahn, socialdirektör, Stockholm
Bengt Söderberg, socialchef, Solna
Gösta Tibblin, professor i socialmedicin, Umeå
Willy Viklund, socialchef, Östersund

Att förbättra tandhälsan

Med detta nummer fortsätter Socialmedicinsk tidskrift sin tradition att med några års mellanrum utkomma med ett särskilt tandvårdsnummer. De flesta artiklar som ingår i detta nummer presenterades på ett nordiskt socialodontologiskt möte i Uppsala i samband med den Fjärde nordiska kongressen i socialmedicin i juni 1977.

Temat var klyftan mellan odontologisk vetenskap och verklighet, dvs mellan idealtillståndet och det faktiska tandhälsotillståndet i befolkningen. De kunskaper som finns idag är i princip fullt tillräckliga för att eliminera de vanligaste tandsjukdomarna, karies ("hål i tänderna") och parodontit (tandlossning). Ifall dessa kunskaper tillämpades av alla människor, skulle tandsjukdomarna snart upphöra att vara de vanligaste folksjukdomarna. Vi vet alla att detta i hög grad är önsketänkande, men ett och annat kan göras och har gjorts.

Varför är det så svårt att förmå folk att bete sig "rätt" när det gäller kost, munhygien och tandläkarbesök? De odontologiska experterna är inte eniga på den punkten. Somliga anger människornas lathet och giltighet som skäl, andra säger att det tandhälsobudskap som vanligen förkunnas är fel utformat. Till den senare gruppen hör Jukka Ainamo från Helsingfors, som i den första

artikeln kraftigt betonar att tandhälsobudskapet måste revideras och göras begripligt för den vanliga människan.

Jukka Ainamo tillmäter antalet sockerintag per dag större vikt än tandborstningen för att hålla tänderna fria från karies. Per Axelsson vänder på steken. Han redogör för en mycket framgångsrik verksamhet i Karlstad, där tandsköterskorna genom att regelbundet rengöra patienternas tänder har lyckats hålla dessa fria från angrepp.

Tolkningen av resultat från utvärderingar av förebyggande åtgärder har ofta skett lättvindigt. Detta kommer fram i en artikel av Lars-Eric Granath, som också visar att man kommer till mycket olika slutsatser beroende på hur mycket, eller litet, man tar hänsyn till andra vanor hos patienten.

Förutom tandhälsobudskapet har naturligtvis många andra faktorer betydelse för tandhälsan, bl a vårdmöjligheterna. Eli Schwarz beskriver i sin artikel hur man i Danmark organiserat vården för ungdomar, och Odd Larje redogör för hur man i Stockholms läns landsting ordnat den förebyggande tandvården. Göran Söderlund och Elof Pettersson har startat ett fluorsköljningsprogram vid Kockums varv i Malmö, och en grupp norska tandläkare har studerat finansieringssystemets betydelse för tandvården. I Norge har man också fäst uppmärksamhet vid att sjömännen har det sämre beställt med tandvården än befolkningen i gemen, något som analyseras närmare av Ole Sandbekk i den sista artikeln.

Tandläkartätheten i Norden är högst i världen och vi har organiserad barn- och ungdomstandvård. Trots detta är tandhälsan långt ifrån tillfredsställande. Artiklarna i detta nummer är exempel på de många slags aktiviteter som pågår i Norden för att förbättra situationen.

Inkeri Barenthin

Odont. doktor Inkeri Barenthin, numera tandläkare vid Tandläkarhögskolan i Huddinge och tidigare forskarassistent vid Socialmedicinska institutionen i Uppsala, har varit gästredaktör för detta temanummer.